

Riktlinjer för intern kontroll i Norbergs kommun

Fastställda av kommunstyrelsen 2023-09-04, § 144.

Revideras en gång per mandatperiod.

Inledning

Norbergs kommuns huvudsakliga uppdrag är att på ett effektivt sätt erbjuda välfärd, service och tjänster av hög kvalitet till dem som bor och verkar i kommunen – i livets alla skeden. Kommunen är också beslutande myndighet enligt ett antal olika lagstiftningar. Intern kontroll är ett av flera sätt för en organisation att säkra och utveckla verksamheten. I en offentlig organisation som Norbergs kommun skapar en god intern kontroll förutsättningar för en effektiv användning av skattepengarna och en bra service till kommunens invånare och andra intressenter.

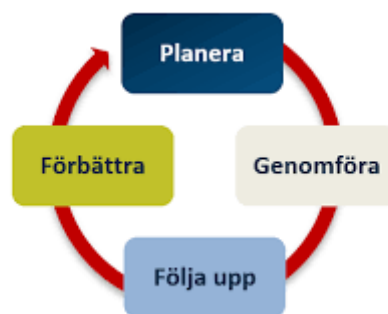
Definition av intern kontroll

Begreppet intern kontroll avser den egna kontrollen inifrån, till skillnad från extern kontroll av myndigheter och revision. Med intern kontroll avses systematiskt ordnade kontroller av organisation, system, processer/arbetsflöden och rutiner. Den interna kontrollen är ett viktigt verktyg för att säkerställa att rutiner och arbetssätt tillämpas på avsett sätt och är effektiva för att uppnå verksamhetens mål och uppdrag.

Norbergs kommuns interna kontroll syftar till att upptäcka fel och brister i verksamhetens rutiner och arbetssätt, så att dessa kan förbyggas och åtgärdas. Den interna kontrollen ska skydda organisationen från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och skador. En ändamålsenlig intern kontroll bygger och stödjer tillit, ordning och reda, förtroende och utveckling.

Internkontrollarbetet är *en* del i hur Norberg styrs. För att uppnå effektiv styrning i och undvika dubbelarbete är det viktigt att särskilja vilka moment som hör till vilken process. Det som hanteras genom målstyrning, budget eller annat kvalitetsarbete ska inte ingå i internkontrollarbetet.

Arbetet med intern kontroll är en viktig beståndsdel i Norbergs kommuns systematiska förbättringsarbete. Processen ska bidra till ständig förbättring och en rörelse framåt enligt principen som visualiseras i figuren nedan:

Riktlinjernas syfte och omfattning

Enligt kommunallagen 6 kap. 6 § ska nämnderna bland annat se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Kommunstyrelsens riktlinjer för intern kontroll anger förutsättningar och utgångspunkter för hur barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, lönenämnden samt kommunstyrelsens egen interna kontroll ska utföras. Riktlinjerna ska bidra till att kommunstyrelsen kan fullgöra sin uppsiktsplikt över nämnderna. För gemensamma nämnder gäller sätesskommunens riktlinjer.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för att utforma en god intern kontroll inom sina verksamheter, det vill säga att de *med rimlig grad av säkerhet* ska säkerställa att nedanstående mål uppnås.

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer och instruktioner mm.
- Säkra tillgångar och förhindra förluster.
- Eliminera och upptäcka allvarliga fel.

Med *rimlig grad av säkerhet* menas att alla risker inte kan undvikas men att verksamheten ska vara medveten om risker som kan påverka förmågan att uppnå mål och grunduppdrag enligt lagstiftning, reglemente och interna rutiner. Det innebär att man gör en avvägning mellan kostnad och nytta för vissa insatser. Vad gäller nytta ska inte bara ekonomiska faktorer vägas in, utan även vikten av att upprätthålla rättssäkerhet och förtroende för verksamheten hos alla intressenter.

Ansvar och organisation

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll i Norbergs kommun. Kommunstyrelsen kan ålägga nämnderna obligatoriska kontrollmoment. Utöver detta ska kommunstyrelsen:

- Tillsä att riktlinjer är aktuella, kända och revideras vid behov
- I samband med delårs- och årsredovisning sammanställa nämndernas genomförda kontroller och delge kommunfullmäktige.
- I övrigt fullgöra uppgifter enligt dessa riktlinjer som nämnd

Nämnd

Nämnderna ansvarar för den interna kontrollen inom sina respektive verksamhetsområden och ska:

- årligen besluta om en intern kontrollplan.
- omhänderta eventuella obligatoriska kontrollmoment från kommunstyrelsen
- följa upp den interna kontrollplanen vid del- och helårsbokslut.
- Om uppföljningen påvisar avvikelser ska nämnden besluta om åtgärder.

Revisionen

Revisionens roll är att granska om den interna kontrollen i nämnder är tillräcklig. Att den är tillräcklig är nämndernas ansvar. Revisionens bedömningar kan vara en grund för fortsatt utveckling av god intern kontroll.

Kommunchef

Kommunchef ska tillsä att:

- ansvar och organisation för förvaltningens arbete med intern kontroll fastställs

- rutiner utformas för att upprätthålla en god intern kontroll
- det årligen upprättas intern kontrollplan för beslut i nämnderna
- resultat av genomförd kontroll redovisas
- vid avvikelser ska förslag till åtgärder lämnas.

Anvisningar för intern kontroll i Norbergs kommun

Kommunstyrelsen anger övergripande ramar för arbetet med intern kontroll. Rutiner och metodstöd för hur arbetet i detalj ska gå till tas fram av förvaltningen.

I Norbergs kommun ska arbetet med intern kontroll vara:

Förankrat

I Norbergs kommun ska alla medarbetare beredas möjlighet att bidra till organisationens utveckling. Den kunskap som medarbetarna besitter om hur organisationens arbetssätt fungerar i praktiken ska tas tillvara i både framtagande och uppföljning av den interna kontrollen.

Relevant

För att den interna kontrollen ska vara relevant ska processen alltid ta utgångspunkt i verksamhetens uppdrag. Framtagandet av områden att kontrollera ska utgå från riskanalyser. Det är i Norbergs kommun viktigare att kontrollerna är relevanta för verksamhetens uppdrag än att kontrollerna är många. Intern kontroll ska användas som ett hjälpmedel, och inte ett mål i sig.

Värdeskapande

För att den interna kontrollen ska leda till förbättringar måste resultaten tas om hand på rätt sätt. Kontroller som inte visat på avvikelser ska prioriteras ned, för att frigöra resurser för att kontrollera andra områden. Avvikelser som framkommer av den interna kontrollen ska hanteras genom förslag till åtgärder i den process där åtgärden hör hemma, exempelvis i verksamhetsplaneringen.

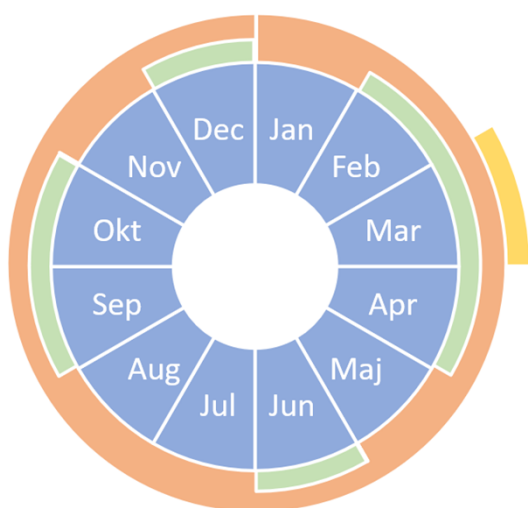
Gemensamma riskområden

Kommunstyrelsen har fastställt fyra riskområden som är gemensamma för nämnderna. Nämnderna ska utgå från dessa riskområden vid framtagandet av intern kontrollplan varje år. Nämnderna bedömer om kontroller ska utföras inom varje riskområde eller om något eller några riskområden är prioriterade. Dessa riskområden ska utgöra ramen för nämndernas interna kontrollplaner:

- Arbetsmiljö
- Rättssäkerhet och GDPR
- Ekonomi
- Verksamhet

Genomförande/Process

Internkontrollprocessen pågår året runt, och delarna i processen överlappar varandra. Rapportering av föregående års interna kontroll tas fram samtidigt som innevarande års kontroller genomförs och kommande års internkontrollplan planeras. Årshjulet nedan visar delarna i processen:

Året före kontrollåret

Februari-april: Riskanalyser genomförs
Juni: Riskanalyser delges nämnd
September-oktober: Kontrollmoment tas fram
December: Intern kontrollplan fastställs i nämnderna

Kontrollåret

Januari-december: Kontroller genomförs och rapporteras
September: Delårsavstämning av intern kontroll delges nämnd

Året efter kontrollåret

I mars tar nämnderna del av rapportering över föregående års interna kontroll. Sammanställningen delges KF.

Nämnderna i Norbergs kommun ska inför varje verksamhetsår fastställa en intern kontrollplan. Nämndernas interna kontrollplaner stäms av vid delåret och rapporteras till kommunstyrelse efter kontrollåret. Kommunstyrelsen sammanställer kommunens samlade interna kontroll och delger kommunfullmäktige. Fördjupningar och metodstöd för operativt genomförande av de olika stegen i processen fastställs i Rutiner för intern kontroll i Norbergs kommun.

Risikanalys

I Norbergs kommun ska riskanalyser genomföras ur ett brett perspektiv – det innebär att risker som lyfts och som värderas högt ska tas om hand, men inte nödvändigtvis genom att bli en del av den interna kontrollen. Riskanalysen kan ge värdefull input även till andra processer, såsom budgetarbetet, verksamhetsplanen eller det systematiska arbetsmiljöarbetet. Internkontrollarbetet utgår från riskanalysen, vilken består av två delar: Riskinventering och riskvärdering.

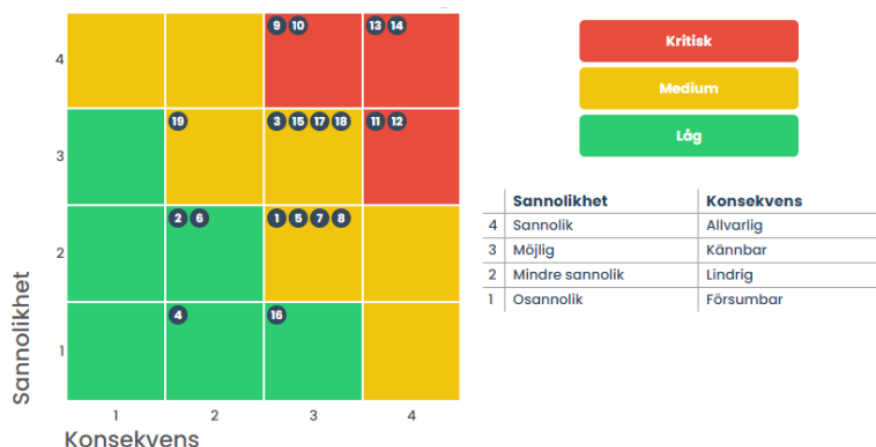
Riskinventering

Riskidentifiering handlar om att hitta och beskriva risker i verksamheten. Risk definieras i detta sammanhang som en oönskad händelse som, om den inträffar, kan förhindra eller försvåra att verksamhetens syfte, mål, grunduppdrag och ansvar kan uppnås eller genomföras.

Riskvärdering

Med riskvärdering menas att skatta sannolikheten att fel uppstår och den konsekvens det för med sig. I Norbergs kommun används en matris för att värdera risker (se bild nedan).

Matrisen - Hur risker skattas och fördelas utifrån allvarlighetsgrad.

Hantering av analyserade risker

De alternativ till hantering av riskerna som nämnden har är att risken:

- accepteras
- befintliga åtgärder/inbyggda kontroller bedöms tillräckliga
- åtgärdas
- granskas/kontrolleras

En risk kan accepteras om:

- riskvärdet är lågt
- nyttan av eventuella åtgärder eller granskningar är mindre än de resurser som måste avsättas
- risken är under bevakning eller redan föremål för utvecklingsarbete

Planering av åtgärder

En åtgärd planeras in om det inte bedöms behövas någon ytterligare granskning eller kontroll och det finns en lämplig metod för att åtgärda risken. Det finns därmed ingen anledning till att använda resurser till att först genomföra en kontroll. Åtgärderna kan vara av olika slag och kan exempelvis handla om att utveckla, intensifiera eller förtydliga aktiviteter som redan utförs. Det kan också handla om att upprätta rutinbeskrivningar eller genomföra utbildningar.

Verkställande av åtgärder

För att åtgärderna ska verkställas förs de över till förvaltningens verksamhetsplan, och blir verksamhetsinsatser (se figur X på sidan 6). I beskrivningen av åtgärden/verksamhetsinsatsen ska framgå vilken risk som ligger till grund för åtgärden. Genom att åtgärderna införlivas i förvaltningens verksamhetsplan avrapporteras de tre gånger årligen till nämnd.

Kontrollmoment

De risker som bedöms i behov av granskning är de som ska ingå i nämndens internkontrollplan.

Planen ska innehålla:

- vilket kontrollområde som ska granskas

- vilken rutin, arbetssätt eller vilket beslut som ska kontrolleras
- beskrivning av risk som ligger till grund för granskning
- omfattning/avgränsning/granskningsmetod/kontrollmoment
- vem som är ansvarig för att kontrollen genomförs
- när återrapportering ska ske till nämnden

Exempel på ovan:

Kontrollområde	Rutin, beslut eller arbetssätt som ska kontrolleras	Risk	Kontrollmoment	Ansvar för kontroll	Rapporteras
Riskbedömning brukarens hem	Riktlinje för riskbedömning avseende arbetsmiljön i brukarens hem, 2023-03-14		Kontroll av om varje brukare har en genomförd riskbedömning inom LSS och äldreomsorg	Sociala sektorns kvalitetsenhet	Helår

Rapportering av kontrollmoment

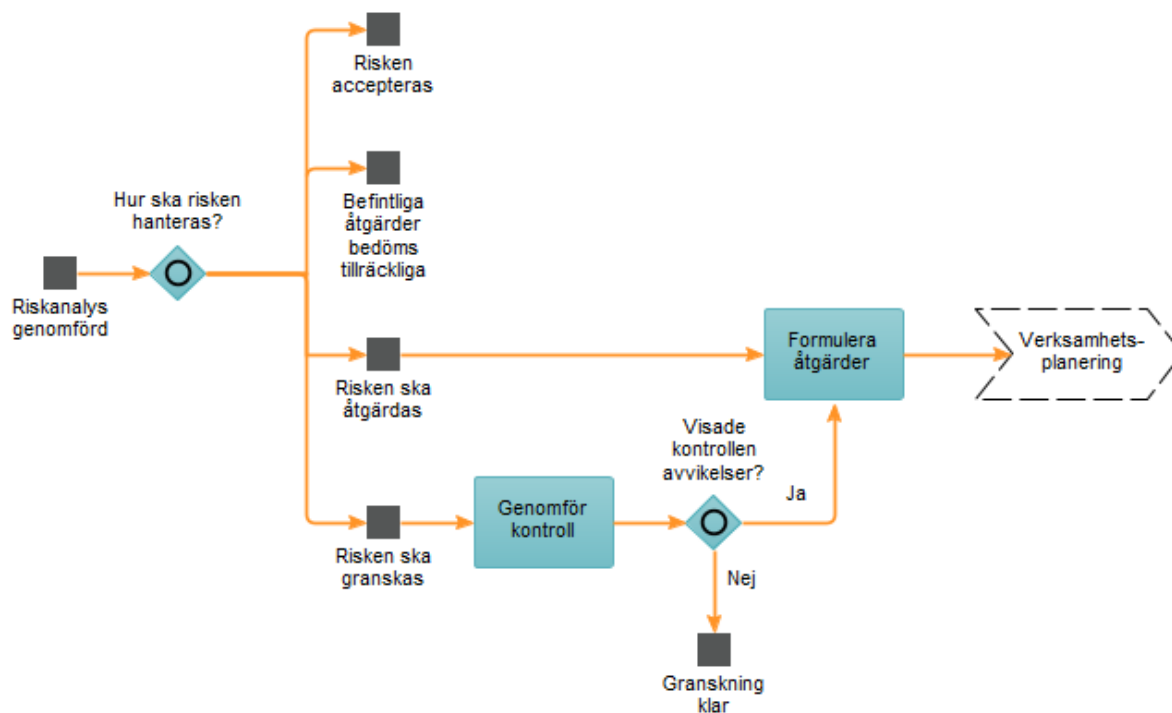
Rapporteringen av kontrollmomenten består av två delar: Bedömning med kommentar och – om kontrollen visat på avvikelser – ett förslag till hantering av avvikelsen (åtgärd). Kommentaren till bedömningen ska kortfattat beskriva resultatet av kontrollen.

Bedömning av kontrollmoment	
Ingen avvikelse	
Mindre betydande avvikelse	
Betydande avvikelse	

Hantering av avvikelser

Om avvikelser upptäckts- mindre eller betydande - ska ett förslag till hantering lämnas. De lämnade förslagen till hantering av avvikelser (åtgärder) förs över till förvaltningens verksamhetsplan för att verkställas. I beskrivningen av åtgärden ska bakgrunden till åtgärden beskrivas. Genom att åtgärderna införlivas i förvaltningens verksamhetsplan avrapporteras de tre gånger årligen till nämnd. Åtgärder som identifierats direkt efter riskanalysen och åtgärder som formulerats efter att avvikelser upptäckts ska hanteras på samma sätt: de verkställs genom förvaltningens verksamhetsplan. Förenklat visas detta i figur X nedan

Figur X. Åtgärder utifrån riskanalys och intern kontroll.

Uppföljning av internkontrollarbetet i Norbergs kommun

Dessa riktlinjer ska revideras varje mandatperiod, tillsammans med en utvärdering av det samlade internkontrollarbetet i Norbergs kommun. Revideringen ska utgå från kontrollfrågor som framgår av Bilaga 1. Kontrollfrågor till stöd för utvärdering av internkontrollarbetet i Norbergs kommun.